

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента, завідувача кафедри теорії і методики фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України Трачука Сергія Васильовича на дисертаційну роботу Андрющенко Тетяни Георгіївни на тему: «Організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу у фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Глобальний науково-технічний розвиток та інформаційний прогрес обумовив істотну зміну ролі і місця фізичного виховання в суспільстві. Спостерігається погіршення фізичного здоров'я школярів, підвищення захворюваності, зниження рівня їх фізичної підготовленості та рухової активності. При цьому, визначним чинником збільшення обсягів рухової активності є урахування мотиваційних пріоритетів учнів до різних видів спорту та фізкультурно-оздоровчої діяльності, які можна впроваджувати у всі форми організації фізичного виховання.

Перспективним напрямом у вирішенні цієї проблеми є використання у процесі фізичного виховання школярів старших класів фітнес-технологій, залучення учнів до позаурочних занять.

Одним із сучасних видів рухової активності, який користується популярністю серед різних верств населення, є скіпінг або роуп-скіпінг – стрибки з короткою та довгою скакалками, поєднання стрибків у комбінації. Скіпінг має низку особливостей, серед яких можна виділити: позитивний вплив на функціональні можливості організму; розвиток фізичних якостей, зокрема, силових, швидко-силових, координаційних здібностей, витривалості; можливість довільного дозування навантаження залежно від індивідуальних особливостей тих, хто займається; наявність невибагливого інвентарю; доступність техніки виконання вправ та інші.

Незважаючи на досить високу популярність скіпінгу як виду спортивної та рекреаційної діяльності актуальним залишається наукове обґрунтування підходів до впровадження засобів скіпінгу у практику фізичного виховання закладів загальної середньої освіти.

Мета дослідження – науково обґрунтувати організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу з учнями 10-11 класів закладів загальної середньої освіти для підвищення рівня їх фізичного стану.

Зв'язок з науковими планами, темами. Дисертаційну роботу розпочато згідно плану науково-дослідної роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди за темою «Теоретико-методичні основи застосування інформаційних, медико-біологічних і педагогічних технологій для реалізації індивідуального фізичного, інтелектуального і духовного потенціалу та формування здорового способу життя» на 2017 – 2018 рр. (номер державної реєстрації 0117U000650), за темою «Теоретико-методичні основи застосування технологій інтегральної спрямованості для самовдосконалення, гармонійного фізичного, інтелектуального і духовного розвитку та формування здорового способу життя людей різних вікових і соціальних груп, в тому числі – спортсменів і людей з особливими потребами» на 2019 – 2020 рр. (номер державної реєстрації 0119U100616)».

Дисертаційну роботу продовжено та закінчено згідно тематичного плану науково-дослідної роботи Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту за темою «Наукове обґрунтування оздоровчо-рекреаційних технологій у фізичному вихованні різних груп населення» на 2021 – 2025 рр. (номер державної реєстрації 0121U108320).

Роль автора полягає у розробці та впровадженні програми занять скіпінгом, зокрема варіативного модуля «Скіпінг», у фізичне виховання учнів старшого шкільного віку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Достовірність та обґрунтованість переважної більшості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Т. Г. Андрющенко, забезпечують кілька чинників – значна кількість і різноманітність опрацьованої науково-

методичної літератури, сучасні методи наукових досліджень, критичний аналіз матеріалів практичної діяльності, продумана логіка викладення матеріалу – що дали змогу авторці виконати поставлені перед собою завдання.

Це забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості положень, які розроблені в дисертації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертантом:

– вперше визначено організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу в процесі фізичного виховання старших школярів, що містять в собі чотири блоки: організаційний (урахування інтересу учнів до засобів скіпінгу, аналіз мотивів та потреб школярів у фізкультурно-оздоровчій діяльності для індивідуалізації навчання, наявність належного матеріально-технічного та кадрового забезпечення: правильно підібраний інвентар та обладнання, достатність простору для проведення занять, компетентний вчитель, який володіє методикою викладання стрибкових вправ); діагностичний (визначення вихідного рівня фізичного стану за допомогою оцінки антропометричних, функціональних показників, фізичної підготовленості, рівня фізичного здоров'я); програмно-методичний (обґрунтування і розробка змісту варіативного модуля «Скіпінг»; комплексний підхід у виборі засобів та методів навчання елементам скіпінгу для вирішення освітніх, оздоровчих та виховних завдань; раціональна побудова та диференціація змісту навчального матеріалу з урахуванням ступеня складності вправ; підбір спеціальних вправ скіпінгу для розвитку фізичних якостей учнів; вибір оптимальної величини фізичного навантаження для досягнення оздоровчого ефекту; активізація самостійної роботи учнів через систему домашніх завдань; створення умов для продуктивної взаємодії всіх учасників освітнього процесу); контрольний (визначення адекватності педагогічного впливу з використанням різних видів контролю – попереднього, оперативного, підсумкового);

– вперше теоретично обґрунтовано структуру та зміст програми занять з використанням засобів скіпінгу у фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку з урахуванням їх мотиваційних пріоритетів, яка містить мету, завдання, принципи, зміст занять, методи та критерії ефективності;

– вперше науково обґрунтовано зміст варіативного модулю «Скіпінг» для навчальної програми з фізичної культури для учнів 10 – 11 класів, який містить такі розділи: пояснювальна записка, зміст навчального матеріалу, державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, орієнтовні навчальні нормативи;

– вперше визначено позитивний вплив засобів скіпінгу в урочних формах занять на показники фізичного стану старших школярів, що полягає у покращенні функціональних показників, фізичної підготовленості, соматичного здоров'я;

– доповнено дані про особливості морфофункціонального стану, фізичної підготовленості та стану здоров'я учнів 16 – 17 років;

– розширено уявлення про факторну структуру фізичного стану школярів 16 – 17 років та співвідношення засобів цілеспрямованого впливу на функціональні показники, розвиток фізичних якостей та фізичне здоров'я юнаків і дівчат;

– дістали подальшого розвитку положення про доцільність використання сучасних видів рухової активності у фізичному вихованні старших школярів.

Практична значимість результатів дослідження полягає в розробці та впровадженні варіативного модуля «Скіпінг» в урочні форми занять з учнями 10 – 11 класів, що сприяло підвищенню рівня їх функціонального стану, фізичної підготовленості та стану здоров'я.

Результати дослідження можуть використовуватися для вдосконалення процесу фізичної підготовки учнів старших класів закладів загальної середньої освіти.

Основні положення та результати дослідження впроваджено у практику фізичного виховання КЗ «Ліцей №23», КЗ «Ліцей №37 імені Максима Самойловича», КЗ «Ліцей №19» Кам'янської міської ради (м. Кам'янське Дніпропетровської області).

Основні положення дисертації впроваджено в освітній процес підготовки здобувачів вищої освіти КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» (м. Дніпро), Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту

(м. Дніпро), Полтавського національного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка (м. Полтава), Кам'янського фахового коледжу фізичного виховання (м. Кам'янське), що підтверджують відповідні акти впровадження.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Аналіз дисертації Т. Г. Андрющенко дозволяє констатувати, що у рукопису відсутні академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації наукових даних і експериментальних результатів. Також це підтверджено відповідними матеріалами метрологічної експертизи дисертації, проведеної фахівцями Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Структура дисертації відповідає її меті, завданням та складається з анотації двома мовами, змісту, переліку умовних позначень та скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, що містить 310 найменувань (з них 53 – англійською мовою), і додатків. Структурні частини тексту за обсягом, змістом і глибиною аналізу збалансовані, що дає підстави зробити висновок про високий рівень дисертаційної роботи. Кожна відокремлена частина роботи завершується проміжними висновками. Матеріали дисертаційного дослідження викладено державною мовою на 235 сторінках, з них 160 – основного тексту. Така структура дозволила авторці системно, послідовно і логічно розкрити всі питання, які мали бути розглянуті відповідно до мети та завдань дослідження. Надані до роботи графічні матеріали, які оформлені у вигляді статистичних таблиць та діаграм, окрім інформаційного характеру, мають змістовне навантаження та логічно пов'язані із текстом роботи. Це дозволяє більш наочно сприйняти викладений науковий матеріал.

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної теми та окреслено ступінь її розробленості; висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; сформульовано структурні компоненти – мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані про їх апробацію, публікації.

У першому розділі «Сучасний стан і тенденції розвитку системи фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти» подано аналіз

наукової літератури з теми дисертації, дана характеристика організації фізичного виховання учнів старшого шкільного віку в закладах загальної середньої освіти, особливостей вікового розвитку старшокласників.

Авторкою розглянуто інноваційні підходи у фізичному вихованні школярів, надано загальну характеристику скіпінгу як інноваційного засобу фізичного виховання, який може бути використаний у процесі фізичного виховання учнів.

Значна увага в даному розділі приділена аналізу програм з фізичного виховання в освітніх установах різних країн, що дозволило визначити позитивний досвід для вдосконалення системи фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти України.

Проведений аналіз науково-методичної літератури дозволив обґрунтувати актуальність наукової проблеми – розширення варіативної складової навчальної програми «Фізична культура» та впровадження програми занять скіпінгом, як цікавого, прикладного інноваційного виду рухової активності для учнів старшого шкільного віку.

У другому розділі «Методи і організація дослідження» авторкою представлено методи дослідження, використані у роботі, специфіку їх використання та описано організацію дослідження. Визначено контингент дослідження і представлено його характеристику. Вибір зазначених методів дослідження є адекватним для реалізації сформульованих завдань і відповідає поставленій меті дослідження. Слід зазначити, що авторкою коректно використані відомі наукові методи обґрунтування отриманих результатів, висновків і рекомендацій.

Зокрема, було використано наступні наукові методи: теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури; соціологічні методи дослідження (анкетування); антропометричні методи дослідження; фізіологічні методи; педагогічні методи досліджень (спостереження, педагогічний експеримент, педагогічне тестування); методика експрес-оцінки фізичного здоров'я; методи математичної статистики. Логічною виглядає і наведена дисертанткою організація дослідження.

У третьому розділі «Особливості фізичного стану та мотивації старшокласників до рухової активності» авторкою представлено результати

констатувального етапу педагогічного експерименту, який полягав у визначенні показників фізичного стану учнів старшого шкільного віку та основних мотивів учнів до занять фізичною культурою і спортом.

У четвертому розділі «Організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу у фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку в умовах закладу загальної середньої освіти» представлено структуру та зміст розробленої програми занять з використанням засобів скіпінгу для учнів 10 – 11 класів, яка була реалізована протягом третьої чверті на уроках фізичної культури

Результати досліджень дозволили науково обґрунтувати організаційно-методичні умови реалізації програми занять із використанням засобів скіпінгу в процесі фізичного виховання старших школярів, які містять чотири блоки: організаційний, діагностичний, програмно-методичний та контрольний.

Ефективність програми занять скіпінгом доведена експериментальним шляхом, де відзначено достовірне покращення морфофункціональних показників (ОГК, ЧСС, ЖЄЛ, проби Штанге, Генча, фізична роботоздатність), рівня фізичної підготовленості та рівня фізичного здоров'я старшокласників.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» обговорено отримані результати дисертаційного дослідження. За результатами дослідження вперше визначено організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу в процесі фізичного виховання старших школярів, що містять в собі чотири блоки: організаційний (урахування інтересу учнів до засобів скіпінгу, аналіз мотивів та потреб школярів у фізкультурно-оздоровчій діяльності для індивідуалізації навчання, наявність належного матеріально-технічного та кадрового забезпечення: правильно підібраний інвентар та обладнання, достатність простору для проведення занять, компетентний вчитель, який володіє методикою викладання стрибкових вправ); діагностичний (визначення вихідного рівня фізичного стану за допомогою оцінки антропометричних, функціональних показників, фізичної підготовленості, рівня фізичного здоров'я); програмно-методичний (обґрунтування і розробка змісту варіативного модуля «Скіпінг»; комплексний підхід у виборі засобів та методів навчання елементам скіпінгу для вирішення освітніх, оздоровчих та виховних завдань; раціональна побудова та диференціація змісту навчального матеріалу з урахуванням ступеня складності

вправ; підбір спеціальних вправ скіпінгу для розвитку фізичних якостей учнів; вибір оптимальної величини фізичного навантаження для досягнення оздоровчого ефекту; активізація самостійної роботи учнів через систему домашніх завдань; створення умов для продуктивної взаємодії всіх учасників освітнього процесу); контрольний (визначення адекватності педагогічного впливу з використанням різних видів контролю – попереднього, оперативного, підсумкового).

Вперше теоретично обґрунтовано структуру та зміст програми занять з використанням засобів скіпінгу у фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку з урахуванням їх мотиваційних пріоритетів, яка містить мету, завдання, принципи, зміст занять, методи та критерії ефективності.

Обґрунтовано зміст варіативного модулю «Скіпінг» для навчальної програми з фізичної культури для учнів 10 – 11 класів, який містить такі розділи: пояснювальна записка, зміст навчального матеріалу, державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, орієнтовні навчальні нормативи.

Вперше визначено позитивний вплив засобів скіпінгу в урочних формах занять на показники фізичного стану старших школярів, що полягає у покращенні функціональних показників, фізичної підготовленості, соматичного здоров'я.

Розширено уявлення про факторну структуру фізичного стану школярів 16 – 17 років та співвідношення засобів цілеспрямованого впливу на функціональні показники, розвиток фізичних якостей та фізичне здоров'я юнаків і дівчат та дістали подальшого розвитку положення про доцільність використання сучасних видів рухової активності у фізичному вихованні старших школярів.

Висновки до дисертації відповідають поставленим завданням і безпосередньо випливають із попереднього аналізу. Наведені дисертанткою аргументи повні, логічні та несуперечливі.

Завершують основний текст роботи практичні рекомендації, які розроблені дисертанткою для учителів фізичної культури, інструкторів, які проводять заняття з використанням засобів скіпінгу.

У цілому науковий рівень рецензованої роботи дозволяє надати виключно позитивну оцінку змісту дисертації, визнати її завершеною науковою працею, яка характеризується єдністю змісту і свідчить про суттєвий особистий внесок

здобувача у практичну діяльність з фізичного виховання. Дисертація оформлена згідно з нормативними вимогами і стандартами з дотриманням системного викладення матеріалу. Робота написана державною мовою, стиль викладення матеріалу – науковий. Текст дисертації позбавлений граматичних та орфографічних помилок, а також технічних недоліків. Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації в цілому характеризуються послідовністю, аргументованістю і завершеністю. Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Основні положення дисертаційної роботи викладені у 11 наукових працях, з яких: 1 – у виданні, що входить до наукометричної бази Web of Science, 4 – у фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз, 6 публікацій апробаційного характеру.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, акцентую увагу на окремих суперечностях, спірних положеннях, що, на мою думку, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту дисертації:

1. В таблиці 2.3 представлено один норматив, на наш погляд можна було представити як складові таблиць 2.1-2.2, де представлені нормативи для оцінювання фізичної підготовленості учнів старшого шкільного віку.
2. Підрозділ 2.1.2 закінчується таблицею без її опису.
3. На рисунку 3.1.-3.2 розподіл дітей старшого шкільного віку у відповідності до рівнів здоров'я, можливо представляти цифрові показники тільки 3-х рівнів та не зазначати рівні які відсутні.

Висновок. Дисертаційна робота Т. Г. Андрющенко «Організаційно-методичні умови використання засобів скіпінгу у фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку» є самостійною завершеною науковою працею, має наукову новизну, характеризується новим підходом і практичною цінністю, відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 р

№ 759) та «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її авторка Тетяна Георгіївна Андрющенко заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017- Фізична культура і спорт.

Кандидат наук з фізичного
виховання та спорту,
доцент, завідувач кафедри
теорії та методики фізичного
виховання Національного університету
фізичного виховання і спорту України

Сергій ТРАЧУК

д.п.с. гр. *Трачук Сергій*
ЗАСВІДЧУЮ
200_р.

**Провідний
фахівець ВК**

